

NATO – drošības garants ikkatram iedzīvotājam

Egita Terēze Jonāne

Ziņās lasām, ka NATO iedarbina 4. pantu, ka NATO samītā diskutē par Ukrainas iestāšanos NATO... Taču ikdienas sarunās, jo sevišķi ar jauniešiem, var novērot, ka neesam sapratuši, kāpēc NATO ir drošības garants katram Latvijas iedzīvotājam, tāpat ne vienmēr apzināmies, kāds ir arī Latvijas pienesums katras NATO dalībvalsts iedzīvotājiem. “Vietējā Latgales Avīze” jautāja lasītājiem un ekspertiem par NATO pienesumu ikkatram no mums.

Ministru prezidente par NATO

Evika Siliņa:
«Mēs esam NATO, mēs esam Eiropas Savienība, nevis, lūk, viņi ir tur, Eiropā, bet mēs šeit, Latvijā. Ja mēs nebūtu piekrituši, ka ES pagarina sankcijas Krievijai, ka Ukrainu un Moldovu uzņem ES, tādu lēmumu ES nevarētu pieņemt. Latvija ir svarīga. ES ir 27 valstu līderi, NATO ir 32 valstu līderi, un viņiem vajag Latviju. Bez mums nekas nevar notikt, jo katra valsts ir svarīga gan NATO, gan ES.

NATO varbūt nav tik daudz atklātu papīru, tur daudz slepenu plānu, bet NATO esam arī mēs. NATO ģenerālsēkretārs, bijušais Nīderlandes premjers Marks Rite bieži Latviju piemin kā labu piemēru, jo Latvija kopā ar Skandināvijas valstīm aicināja palielināt valsts finansējumu aizsardzībai līdz 5 % no valsts kopprodukta jau līdz 2030. gadam, un mums jau nākamā gada budžetā ir paredzēti 4,93 %, lai gan NATO dalībvalstis bija vienojušās, ka šos 5 % pieaudzēs turpmākajos desmit gados. Tehnoloģijas attīstās (piemēram, Amerikā ražo kosmosa tehnoloģijas), tāpēc aizsardzībā jāinvestē jau tagad. Ar šo naudu gan palīdzam Ukrainai, gan stiprinām savu aizsardzību. Ir svarīgi, ka katra NATO dalībvalsts izpilda šo apņemšanos stiprināt drošību, jo citādi nedarbotos sadarbība. Mēs neesam tie paši bagātākie, mēs 50 gadus neesam bijuši tie brīvākie, mums blakus atrodas Krievija un Baltkrievija, bet mēs apņemamies aizsardzībā ieguldīt gana daudz. Ja mēs to nedarām, tad mums būtu ļoti grūti prasīt, lai citi nāk palīgā (piemēram, prasīt Amerikai, Anglijai vai Nīderlandei gaisā pacelt iznīcinātājus).

NATO ir izveidojusi Baltijas sardzi jūrā (tie ir kuģi) un Austrumu flanga sardzi (tās ir lidmašīnas), jo mēs pildām mājasdarbus, tāpēc ka mēs saprotam – ja mēs žogu neuzcelsim, mums nāks iekšā nelegālie migranti;

ja mēs neieguldīsim Zemessardzē, Jaunsardzē, profesionālajos karavīros (nepirksim ekipējumu, kaujas mašīnas, gaisa aizsardzības un pretzondru iekārtas), mēs nespēsīm būt līdzvērtīgi sabiedrotie. Tieši tāpat ir ar NATO karavīriem, mums jāstiprina spējas uzņemt viņus, bet Ādažos vairs nav vietas, tāpēc Sēlijā būvējam poligonu. Kad NATO ģenerālsēkretārs apmeklēja Ādažu poligonu, viņš bija patīkami pārsteigts, ko tāda maza valsts kā Latvija spēj izdarīt drošības jomā un ka tik dažādu nacionalitāšu karavīri spēj sadarboties viens ar otru. Turklāt ārvalstu karavīriem šeit patīk, kad viņus aizrotē, viņi grib braukt atpakaļ.

Mūsu jaunsargi ir NATO, mūsu skauti un gaidas ir NATO, mūsu kibersdrošības speciālisti ir NATO, mūsu drošie mediji, kas cīnās pret propagandu, ir NATO, mūsu zinātnieki ir NATO... Ja runā par kibersdrošību, mēs esam viena no vadošajām valstīm šajā jomā, mēs ne tikai protam atpazīt šos kibernetiskus uzbrukumus, bet arī zinām, no kuras valsts ir šie uzbrukumi, tikmēr dažas Eiropas valstis to nespēj. Mums nebūs lielās lidmašīnas, tās ir ļoti dārgas, bet tāpēc gaisā patrulē mūsu NATO partneri. Mums nebūs iekārtas kosmosā, bet mums ir Ventspils lokatora un kosmosa zinātnieki, tāpēc mēs varam sadarboties NATO arī šajā jomā.

Mēs esam NATO, tas mums ir svarīgi, un arī NATO ir svarīgi, ka mēs tur esam.»

Aizsardzības ministrs par NATO

Kāds ir NATO pienesums Latvijai?
Andris Sprūds: «NATO dalība ir Latvijas drošības pamats. Kopš iestāšanās aliansē 2004. gadā mēs esam daļa no pasaulē spēcīgākās kolektīvās aizsardzības sistēmas. Tas nozīmē, ka jebkāds apdraudējums Latvijai ir arī apdraudējums visai aliansei – un mēs varam palauties uz sabiedroto militāro un politisko atbalstu.

NATO dalība ne tikai nodrošina kolek-

tīvās aizsardzības garantijas, bet arī veicina spēju attīstību visā Latvijas teritorijā – arī pierobežas reģionos kā Latgale. Piemēram, NATO sabiedroto karavīru iesaiste militārajās mācībās Latvijā un sadarbība ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem palīdz paaugstināt kaujas spējas un reakcijas laiku visos reģionos. Tāpat NATO klātbūtne un sadarbība palīdz stiprināt Latvijas ārējās robežas – ne tikai administratīvi, bet arī fiziski, caur infrastruktūras projektiem un robežas aizsardzības plāniem, piemēram, Baltijas aizsardzības līnija.

Tāpat Latvijā pastāvīgi atrodas NATO daudznacionālā brigāde, NATO daudznacionālais divīzijas štābs «Ziemeļi», regulāri tiek aizvadītas arī kopīgas militārās mācības tepat Latvijā un arī sabiedrotajās valstīs – tas nodrošina, ka Latvija aktīvi veido NATO kopējās spējas un spēj būt līdzzināma spēlētāja drošības jomā, tikmēr NATO klātbūtne Latvijā kalpo kā skaidrs atturēšanas signāls jebkuram potenciālam agresoram.»

Kāds ir Latvijas pienesums NATO?

Andris Sprūds: «Latvija ir uzticams un aktīvs sabiedrotais. 2025. gada aizsardzības budžets sasniegs 3,8 % no IKP. Vienlaikus esam apņēmušies mērķtiecīgi palielināt aizsardzības spējas, virzoties uz 5 % no IKP aizsardzības budžeta palielināšanā, lai stiprinātu gan mūsu bruņotos spēkus, gan NATO kopējās spējas. Latvijas karavīri piedalās starptautiskajās operācijās, tostarp Kosovā, kur aliansē veicina mieru un stabilitāti. Tāpat Latvija piedalās NATO Reaģēšanas spēkos, kas ir Alianses galvenais militārais mehānisms krīžu risināšanai.

Būtiski pieminēt, ka norit arī vērienīgs un būtisks darbs pie Latvijas Austrumu robežas – NATO ārējās robežas – stiprināšanas. Valdība ir apstiprinājusi Austrumu robežas pretmobilitātes plānu, kas ietver infrastruktūras stiprināšanu gar robežām ar Krieviju un Baltkrieviju.

Latvija aktīvi iesaistās arī kibersdrošības, stratēģiskās komunikācijas un īpašo uzdevumu jomās, attīstām mūsu industriju un dronu spējas, sniedzot pienesumu modernās aizsardzības spējās.»

Kā indivīds/ iedzīvotājs var līdzdarboties NATO drošības misijā?

Andris Sprūds: «Katrs Latvijas iedzīvotājs var dot ieguldījumu valsts un NATO drošībā. Pirmkārt, stiprinot savu izpratni par drošību, informatīvo telpu un kritisko domāšanu – tā mēs aizsargājamies pret dezinformāciju. Otrkārt, pievienojoties Zemessardzei, apgūstot rezervistu militāro pamatapmācību vai brīvprātīgi pievienojoties valsts aizsardzības dienestam, cilvēks tieši palīdz stiprināt aizsardzības spējas. Treškārt, atbalstot sabiedrības noturību – palīdzot krīzes situācijās, rūpējoties par kopienas drošību un sagatavotību – mēs visi esam daļa no kopējās aizsardzības. NATO drošība sākas katrā dalībvalstī un katrā pilsonī, kas ir gatavs aizsargāt savu valsti un tās vērtības.»

Diplomāti par NATO

Ārlietu ministrijas speciālo uzdevumu vēstnieks Juris Poikāns:

«Ir vērts palūkoties uz NATO un Latviju vēsturiskā kontekstā. 1940. gadā mēs zaudējām neatkarību, jo Latvija starptautiskajā arēnā bija viena, pirms tam 1939. gadā bija likvidēts Polijas valstiskums, tāpat arī sadarbība starp Baltijas valstīm bija ļoti vāja.

1940. gads šodien nevar atkārtoties, jo ģeopolitiskā situācija ir cita, un ir cita arī mūsu pašu izvēle un mūsu redzējums. Tas iemesls, kāpēc mēs 1995. gadā pievienojāmies NATO un Eiropas Savienībai, bija vēlēšanās padarīt Latvijas neatkarību par neatgriezenisku. Mēs varam aizsardzībai tērēt 10 – 20 % no iekšzemes kopprodukta, bet tas nemainīs drošības situāciju, ja mums nebūs sadarbības ar sabiedrotajiem. Tā nauda, ko Somija, Latvija, Lietuva, Polija un citas NATO dalībvalstis ieliek kopbudžetā, tas ir ieguldījums kopējā labumā. Ir starptautiskā sadarbība, ir sabiedroto sadarbība, ir dalība NATO, ir Latvijas neatkarība... ir uzplaukums.

Ja Latvijas iedzīvotāji iesaistās Nacionālo bruņoto spēku dienestā, viņi var studēt ārvalstu militārajās augstskolās, iesaistīties militārajā kontingentā kopā ar spāņiem, poļiem, itāļiem u. c., līdz ar to viņi ir NATO dalībnieki ikdienā.

Mēs šobrīd cenšamies apturēt agresorvalsti, bet mēs vieni paši ar to netiktu galā. Mums ir jāturas visiem kopā – gan strādājot individuāli un reģionāli, gan plašākā nozīmē – ar partneriem pāri okeānam.»

Ārlietu ministrijas Divpusēju attiecību direkcijas vadītāja Katarina Plātere:

«Tā varbūt ir arī labā ziņa, ka cilvēki ikdienā Latvijā NATO tik ļoti neizjūt, lai arī mūsu sabiedrība ir politiski apzinīga un seko līdzī tam, kas notiek Latvijā un pasaulē. Vienlaikus, ja parunātu ar cilvēkiem uz ielas, saprastu, ka mūsu klātbūtne NATO un NATO sabiedroto klātbūtne Latvijā atstāj uz indivīdiem gana nomierinošu iespaidu, labi apzinoties, ko tas nozīmē mūsu drošībai.»

Lasītāji par NATO

Ingrīda Geriņa: «Ja prezidente nebūtu Vaira Vīķe-Freiberga, domāju, ka Latvija 2002. gadā netiktu uzaicināta pievienoties NATO. NATO klātbūtne rada mazliet lielāku drošības sajūtu, vismaz man.»

Meldra Gailāne: «Forši, ka NATO ir. Cerība uz 5. pantu, ja nu tas kaimiņlācis grasīsies arī mūs aprīt... Daudz domā par reģiona drošību, ieguldot gan prātus, gan līdzekļus.»

Inga Kavinska: «Pateicoties Vairai Vīķei-Freibergai, NATO ienāca mūsu valodā un apziņā. Tā ir drošība, un tas ir spēks.»

Ilze Stabulniece: «Vienojoša organizācija civilizētām valstīm, kas ir atbildīgas un vienotas par drošību savu zemju robežās.»

UZZINAI

- NATO dibināta 1949. gadā
- NATO 4. pants noteic, ka dalībvalstis konsultēsies savā starpā gadījumos, ja uzskatīs, ka kādas puses teritoriālā integritāte, politiskā neatkarība vai drošība ir apdraudēta.
- NATO 5. pants noteic, ka uzbrukums vienai dalībvalstij ir uzbrukums aliansei kopumā. **IV**

(Avots – Aizsardzības ministrija)

Aizsardzības ministrijas foto, Egita Terēzes Jonānes foto un kolāža

«Projekta «Droša informācija – droša robeža» publikācija tapusi ar Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas finansiālo atbalstu.»